

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.093 у Хмельницькому
університеті управління та права
імені Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

ГАВРІКА Романа Олександровича на дисертацію

КОНОВАЛЕНКА Андрія Григоровича на тему

«Адміністративно-правові засади реалізації державної політики України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертації. Сучасний етап розвитку державності в Україні характеризується фундаментальними трансформаціями в енергетичному секторі, що зумовлено як євроінтеграційними прагненнями, так і критичною необхідністю гарантування національної, в тому числі енергетичної, безпеки в умовах правового режиму воєнного стану, повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, необхідністю стабілізації енергетичної системи України в умовах ракетних обстрілів, що руйнують енергетичну інфраструктуру. Важливим у цьому аспекті залишається питання адміністративно-правового регулювання відносин у сфері енергетики, що виникають за участю органів публічної адміністрації щодо здійснення регулювання у сфері енергетики, інших учасників енергоринку. В цьому контексті важливим є дослідження практичних аспектів участі у таких правовідносинах не тільки регуляторних органів, а й місцевих органів публічної адміністрації з урахуванням досвіду Європейського Союзу. Впровадження європейського досвіду в систему державного регулювання у сфері енергетики є стратегічним пріоритетом для України на шляху до повноцінного членства в Європейському Союзі. На сучасному етапі реформуванні енергетичного сектору вимагається не просто механічне копіювання норм регламентів та директив Європейського Союзу, а більш творча адаптація права ЄС з урахуванням українських реалій, врахування досвіду правового регулювання енергетики та енергоефективності не тільки за правом ЄС, а й за законодавством окремих держав-членів Європейського Союзу, передусім тих, які нещодавно пройшли такий же шлях реформування та адаптації енергетичного законодавства. Важливим в цьому контексті є й гармонізація технічних стандартів енергетики та енергоефективності, урегулювання сполучення енергетичних ринків України та держав-членів ЄС, впровадження енергетичного аудиту, моніторингу та стимулювання енергоефективності. Розвиток державної політики у сфері енергетики в умовах євроінтеграції є одним із найбільш актуальних і водночас складних напрямів правового регулювання в сучасній Україні. Тому дисертаційне дослідження А.Г. Коваленка має важливе наукове та прикладне

значення, а його результати можуть бути безпосередньо використані у процесі реформування відповідного законодавства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова на 2017 – 2026 роки «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний номер 01178U000103), наукової теми кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (номер державної реєстрації 0123U102955) та згідно з планом науково-дослідної роботи Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Аналіз рецензованих анотації, тексту дисертації та змісту публікацій Коноваленка Андрія Григоровича дозволяє зробити висновок про наукову обґрунтованість та достовірність наукових результатів, які були отримані в результаті дисертаційного дослідження. Усі положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими та базуються на теоретичних положеннях, нормативно-правовій базі.

Результати дослідження відповідають поставленій меті та завданням. Підтверджено вміння дисертанта обирати відповідні методи наукового пізнання та релевантно їх застосовувати. Автором використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, зокрема, діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний (догматичний), порівняльно-правовий, статистичний, логіко-семантичний.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших досліджень державної політики України у сфері енергетики та адміністративно-правового регулювання електроенергетики в умовах одночасного впливу збройної агресії та поглиблення євроінтеграції. В дисертації розкрито теоретико-методологічні засади державної політики України у сфері енергетики та визначити вплив повномасштабної збройної агресії на її формування й реалізацію; досліджено інституційні, двосторонні та багатосторонні механізми співробітництва України з Європейським Союзом та державами-партнерами у сфері енергетики; проаналізовано стан гармонізації енергетичного законодавства України з *acquis* ЄС та виявлено наявні законодавчі прогалини; охарактеризовано енергетичну безпеку як багаторівневу категорію державної політики та досліджено адміністративно-правові механізми її забезпечення; здійснено порівняльний аналіз зарубіжного досвіду забезпечення енергетичної безпеки та визначити межі його застосовності для України; проведено класифікацію видів завдань адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції; оцінено переваги та недоліки сучасного стану адміністративно-правового регулювання електроенергетики; сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері електроенергетики.

У першому розділі дисертації сформовано концептуальну основу дослідження сучасного стану та перспектив євроінтеграції України у сфері енергетики. У підрозділі 1.1. розглянуто програмні документи у сфері євроінтеграційної політики України, що дозволило визначити стратегічні орієнтири державної енергетичної політики та оцінити ступінь їх нормативного закріплення. У підрозділі 1.2. проаналізовано позитивні та негативні аспекти євроінтеграційної політики України в енергетичній сфері, встановлено системні суперечності між задекларованими пріоритетами та реальним станом правового регулювання.

Другий розділ присвячено дослідженню розробки та впровадження державної політики України з енергозбереження й енергоефективності. У підрозділі 2.1. розкрито особливості співробітництва у енергетичній сфері між Україною та державами ЄС, а у підрозділі 2.2. – специфіку двостороннього та багатостороннього співробітництва. У підрозділі 2.3. здійснено аналіз стану гармонізації законодавства України з правом ЄС у сфері енергетики, визначено наявні прогалини та запропоновано шляхи їх усунення. Системний підхід автора до дослідження питань цього розділу послідовно реалізований у всіх підрозділах та забезпечив внутрішню логічну узгодженість роботи.

У третьому розділі дисертації встановлено шляхи вдосконалення державної політики у сфері енергетики. У підрозділі 3.1. проведено теоретичний та прикладний аналіз енергетичної безпеки країни, у підрозділі 3.2. досліджено зарубіжний досвід реалізації енергетичних стратегій, у підрозділах 3.3. та 3.4. розглянуто види завдань адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції, а також переваги та недоліки сучасного стану такого регулювання.

На основі проведеного дослідження автором сформульовано обґрунтовані напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері державної енергетичної політики. Запропоновані положення характеризуються теоретичною виваженістю та внутрішньою узгодженістю. Загалом дисертаційна робота вирізняється системністю викладу, концептуальною цілісністю та належним рівнем наукового узагальнення.

Вагомою перевагою дисертаційного дослідження є комплексний аналіз зарубіжного досвіду реалізації енергетичних стратегій. Запозичення досвіду таких держав, як Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща, Литва, є методологічно виваженим і практично значущим. Особливо цінним є порівняльно-правовий аналіз польської моделі адміністративно-правового регулювання енергоефективності, яка є найбільш релевантною для України з огляду на схожість умов євроінтеграційного переходу та структури енергетичного балансу обох держав.

Позитивної оцінки заслуговує аналіз стану гармонізації законодавства України з *acquis communautaire* ЄС у сфері енергетики, проведений у підрозділі 2.3. Автор переконливо доводить, що попри певний прогрес у наближенні вітчизняного законодавства до стандартів ЄС, значна частина нормативно-правових актів України у сфері енергоефективності та електроенергетики потребує суттєвого доопрацювання. Зокрема, обґрунтованою є пропозиція

автора щодо необхідності імплементації Директиви ЄС 2023/1791 про енергоефективність шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про енергетичну ефективність».

Суттєвою перевагою дослідження є і визначення системи видів та завдань адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції, що здійснено у підрозділі 3.3. Автор аргументовано класифікує зазначені завдання та пропонує механізми підвищення ефективності їх виконання органами публічної адміністрації, що має безпосереднє практичне значення для вдосконалення діяльності Міністерства енергетики України та Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Представлені до рецензування дисертація та анотація відповідають вимогам, визначеним постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40.

Анотація дисертаційного дослідження викладена українською та англійською мовами, що відповідає вище зазначеній постанові Кабінету Міністрів України та представляє найвагоміші результати дослідження з означенням їхньої новизни та практичної цінності.

Вступ містить всі складові, рекомендовані чинним законодавством України, зокрема: обґрунтування актуальності теми та проблематики дисертації; значення зв'язку роботи з науковими програмами, темами; формулювання мети, завдань дослідження; визначення об'єкту, предмету та методів дослідження; визначення науково-теоретичного підґрунтя для написання дисертації та нормативну базу наукового дослідження; окреслення практичного значення висновків та положень дисертації; перелік наукових конференцій, де були апробовані основні положення роботи; надання відомостей щодо публікацій здобувача за матеріалами дисертації.

Висновки сформульовані дисертантом чітко і у повній мірі розкривають поставлені у роботі завдання дослідження.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок про те, що дисертація Коноваленка Андрія Григоровича є самостійним і завершеним дисертаційним дослідженням, в якому піднята та описана проблематика адміністративно-правових засад реалізації державної політики України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції. Положення та висновки дисертації є змістовними та обґрунтованими.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності. Ознайомившись з дисертацією Коноваленка Андрія Григоровича, слід зазначити, що порушень академічної доброчесності у дисертації не виявлено. Всі запозичення у роботі оформлені відповідно до встановлених вимог з чітким посиланням на першоджерело. Весь текст оформлено належним чином, а сама дисертація є самостійною та оригінальною науковою роботою.

Загалом дисертаційна робота вирізняється системністю викладу, концептуальною цілісністю та належним рівнем наукового узагальнення. Отримані результати сприяють розвитку теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо удосконалення законодавства у енергетичній сфері.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.
Водночас, поряд з позитивною оцінкою роботи Коноваленка А.Г., дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткового обґрунтування чи уточнення під час прилюдного захисту:

1. Сформульовані в підрозділі 3.3 та загальних висновках пропозиції щодо вдосконалення законодавства (зміни до законів «Про ринок електричної енергії», № 1540-VIII, доповнення Кодексу комерційного обліку) є конкретними та обґрунтованими. Проте робота виграла б, якби ці пропозиції було доповнено орієнтовним формулюванням редакції відповідних норм та оцінкою можливих організаційно-правових наслідків їх упровадження, що підвищило б прикладну цінність дослідження.

2. В роботі, зокрема в підрозділах 3.1, 3.2 та 3.4, поряд із нормативно-правовими актами, офіційними документами ЄС та науковими працями використано значну кількість джерел інформаційно-аналітичного й публіцистичного характеру (матеріали ЗМІ, повідомлення компаній, аналітика бізнес-асоціацій). Хоча такі джерела є виправданими для підтвердження актуальних фактичних даних, яких немає в офіційних зведеннях, для дисертаційного дослідження бажано було б ширше залучити монографічну літературу та статті, індексовані в наукометричних базах Scopus і Web of Science, що посилює б теоретичне підґрунтя окремих положень.

Разом з тим, наведені зауваження загалом не впливають на позитивну оцінку роботи. Дисертація є завершеним, актуальним, самостійним та аргументованим дослідженням. Положення і висновки дисертації належним чином висвітлені у публікаціях автора та апробовані під час участі у наукових конференціях.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом і узагальненням праць вітчизняних і зарубіжних учених, а також комплексним дослідженням нормативних приписів національного та міжнародного законодавства. Висновки дисертації містять головні наукові результати, отримані дисертантом особисто, та синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження **Андрія Григоровича КОНОВАЛЕНКА** на тему «**Адміністративно-правові засади реалізації державної політики України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції**», відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283, від 19 травня 2023 року № 502, від 3 травня 2024 року № 507), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій вирішено важливе завдання для правничої науки з удосконалення адміністративно-правових засад реалізації державної політики в сфері енергетики та в умовах євроінтеграції, а його автор – **Андрій Григорович КОНОВАЛЕНКО** заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

**кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова**

Роман ГАВРІК